

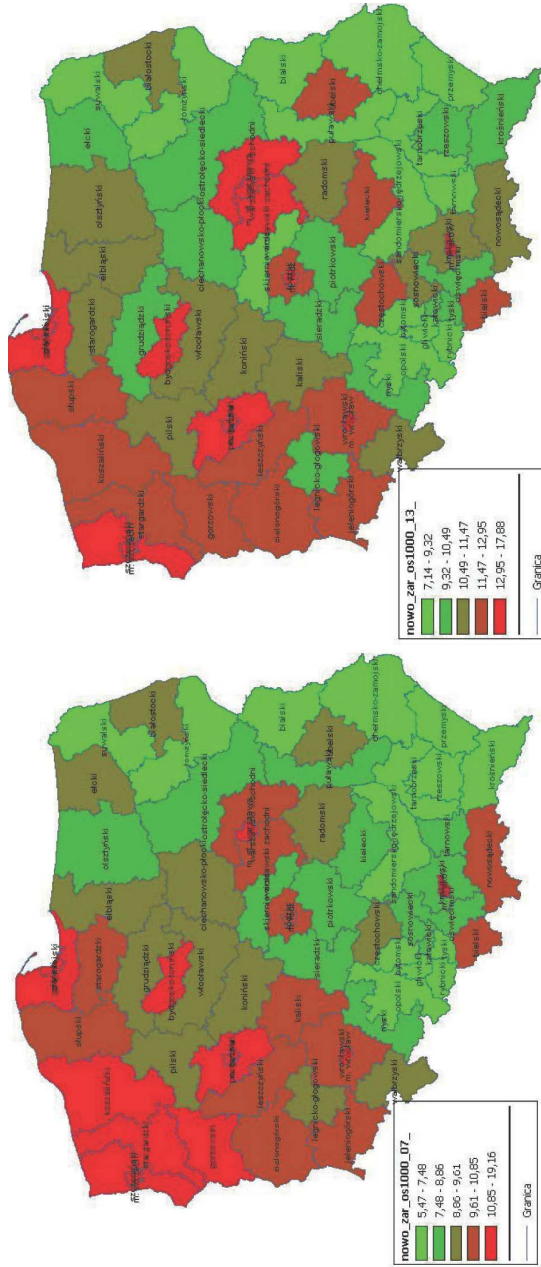
DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA OSÓB FIZYCZNYCH, FUNDACJI, STOWARZYSZEŃ I ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH

W niniejszym rozdziale zaprezentowano subregionalne różnice w prowadzeniu działalności gospodarczej przez osoby fizyczne, fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne. Od analiz przedstawionych w rozdziale pierwszym przedstawione tu zestawienia odróżniają się naciskiem na prowadzenie działalności przez osoby fizyczne, natomiast od rozdziału czwartego wzięciem pod uwagę stosunkowej liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w odniesieniu do ludności podregionów. Nacisk w niniejszym rozdziale położony jest również na nowe rejestracje osób fizycznych, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych prowadzących działalność gospodarczą w odróżnieniu od już istniejącego potencjału gospodarczego.

2.1. Działalność gospodarcza osób fizycznych

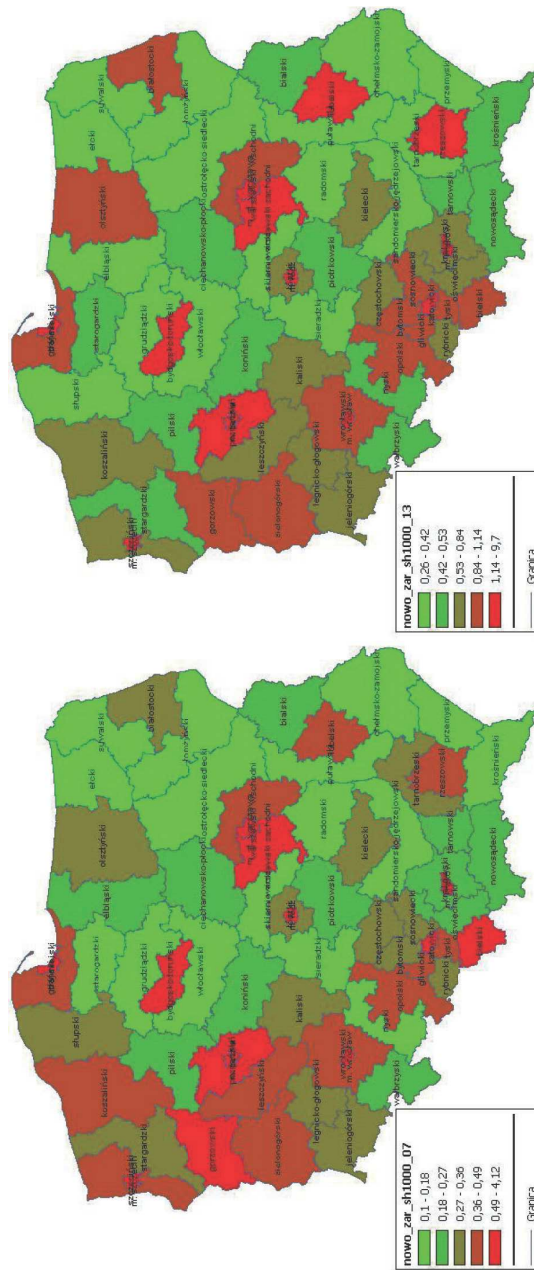
Centralną zmienną diagnozy jest poziom działalności przedsiębiorczej rozumiany jako powstawanie nowych przedsięwzięć, a przekładając to na wskaźnik operacyjny – stosunek liczby nowo zarejestrowanych osób prowadzących działalność gospodarczą do liczby ludności w wieku produkcyjnym w jednostce geograficznej oraz stosunek liczby nowo zarejestrowanych spółek handlowych do liczby ludności w wieku produkcyjnym. Poniżej przedstawiono graficznie rozkład tych zmiennych w Polsce w latach 2007 i 2013 (rysunek 10, rysunek 11).

Rysunek 10. Nowo zarejestrowane osoby prowadzące działalność gosp. na 1000 ludności w wieku produkcyjnym według podregionów w latach 2007 i 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 11. Nowo zarejestrowane spółki handlowe na 1000 ludności w wieku produkcyjnym według podregionów w latach 2007 i 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

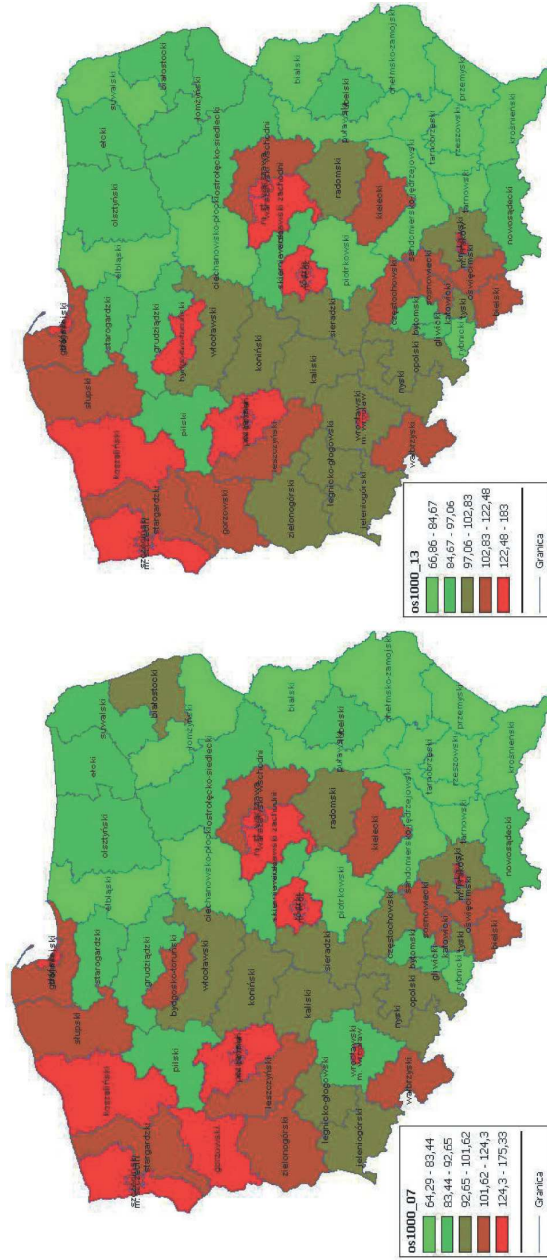
Na graficznej prezentacji jaskrawo uwidacznia się podział na Polskę zachodnią i wschodnią. W tej pierwszej części, poziom nowej działalności gospodarczej jest znacznie wyższy. Widać również znacznie wyższy poziom przedsiębiorczości w dużych ośrodkach miejskich oraz wokół nich, przykładami są Warszawa, Trójmiasto, Łódź, Wrocław, Szczecin oraz Poznań, a Bydgoszcz i Toruń, które nie zostały wydzielone jako odrębne podregiony. Co interesujące, wysoki poziom przedsiębiorczości w Krakowie nie powoduje wysokiego poziomu przedsiębiorczości w podregionie krakowskim. Interesujące jest również to, że poziom przedsiębiorczości nie jest stosunkowo wysoki w województwie śląskim, gdzie występuje wiele skupisk miejskich. Można też założyć, że wyższy, niż w podregionach sąsiednich, poziom przedsiębiorczości w podregionach bielskim i nowosądeckim jest związany z działalnością turystyczną.

W zakresie nowych rejestracji spółek handlowych mniejszy jest wpływ podziału na wschód i zachód, za to silniejszy jest wpływ dużych miast. Widać wyraźnie wpływ wymienionych wcześniej ośrodków miejskich, ujawnia się także wpływ innych miast powyżej 200 tys. ludności, takich jak: Rzeszów, Lublin, Białystok czy miasta Górnego Śląska. Nie jest to zaskoczeniem, bowiem spółki handlowe powstają częściej na bazie istniejącej już struktury gospodarczej, a w szczególności związane są z istniejącą infrastrukturą prawną. Ze względu na pewne zróżnicowanie miejsc zakładania osobistej działalności gospodarczej oraz spółek handlowych w dalszej części wykorzystywany będzie wskaźnik zagregowany, będący wyrazem liczby osób, które założyły działalność gospodarczą oraz założonych spółek handlowych na 1000 osób w wieku produkcyjnym, a zatem jest to liczba promili ludności w wieku produkcyjnym, które w danym roku weszły do przedsiębiorczości.

Jako wskaźnik przedsiębiorczości przyjęto w diagnozie wskaźnik „dynamiczny” dotyczący nowych rejestracji, niemniej jednak istotna jest analiza wskaźników „statycznych” dotyczących istniejących w danym podregionie czy powiecie przedsiębiorstw. Analogicznie do danych dotyczących nowych rejestracji – do danych „statycznych” można zaliczyć liczbę osób prowadzących działalność gospodarczą na 1000 osób w wieku produkcyjnym oraz liczbę spółek handlowych na 1000 osób w wieku produkcyjnym. Poniżej przedstawiono geograficzne zróżnicowanie tych zmiennych na poziomie podregionów (rysunek 12, rysunek 13).

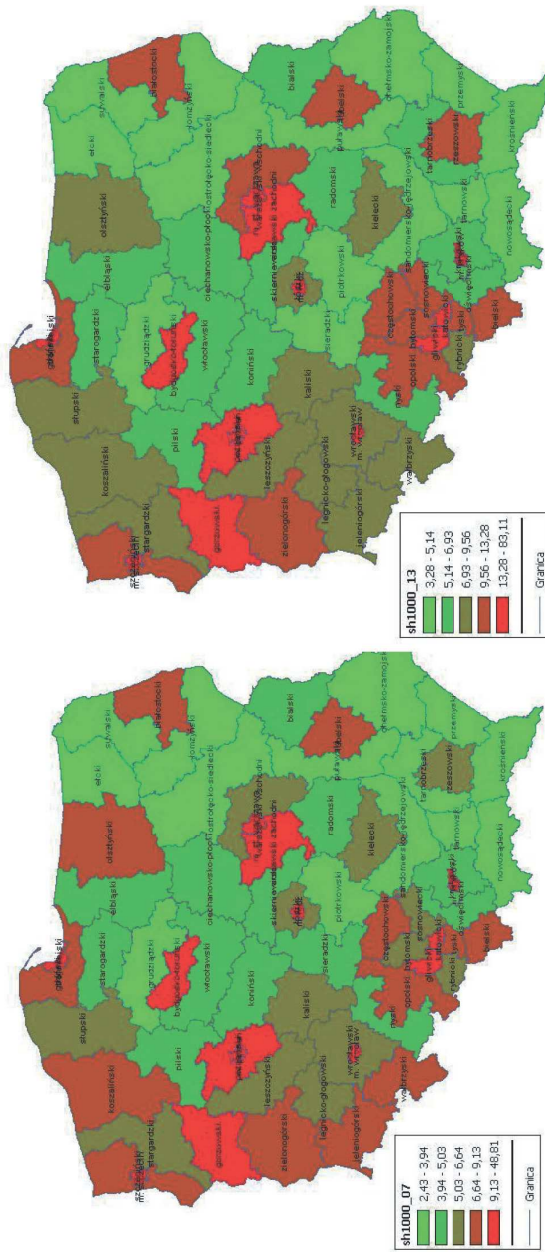
Zróżnicowanie geograficzne w zakresie liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 osób w wieku produkcyjnym jest podobne do nowych rejestracji tych działalności. Wyraźnie widać podział na wschód i zachód Polski. Pewną różnicą jest Górny Śląsk, gdzie istnieje stosunkowo dużo firm, natomiast poziom rejestracji nowych osób prowadzących działalność gospodarczą jest dość niski.

Rysunek 12. Osoby prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w wieku produkcyjnym według podregionów w latach 2007 i 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 13. Spółki handlowe na 1000 ludności w wieku produkcyjnym według podregionów w latach 2007 i 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Również liczba spółek handlowych na 1000 osób w wieku produkcyjnym daje podobny obraz co w przypadku nowych rejestracji tych spółek. Silniejszy od podziału wschód-zachód jest w tym przypadku wpływ dużych miast, w których skoncentrowane są działalności gospodarcze posiadające osobowość prawną.

2.2. Działalność spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych

Obok klasycznych form działalności gospodarczej, takich jak osobiste jej prowadzenie oraz spółki handlowe, warto przeanalizować inne formy, takie jak spółdzielnie, fundacje oraz stowarzyszenia. Formy te stanowią pewnego rodzaju pomost między biznesem a działalnością zaangażowaną społecznie. Stanowią zatem interesujący przedmiot badań w zakresie przyczyniania się kapitału społecznego do przedsiębiorczości, a w efekcie do rozwoju gospodarczego. Warto zatem przeanalizować liczbę, a także dynamikę powstawania nowych spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. W szczególności interesujące jest również postawienie pytania o wzajemne relacje między działalnością spółdzielni, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz przedsiębiorczością rozumianą jako nowe rejestracje działalności gospodarczej przez osoby fizyczne.

Liczba organizacji społecznych w podregionach wykazuje dość dużą zmienność (Tabela 8). Liczba spółdzielni waha się od 78 (podregion gliwicki) do 1549 (miasto Warszawa). Liczba fundacji waha się od 37 (podregion nyski) do 5091 (miasto Warszawa), a liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych od 630 (podregion tyski) do 6476 (miasto Warszawa). Co interesujące, największa zmienność występuje w przypadku fundacji, można zaobserwować zjawisko znacznej liczby fundacji w dużych miastach, co należy tłumaczyć tym, że wiele z nich zostało założonych w celu optymalizacji podatkowej.

Jeszcze większa zmienność zachodzi w przypadku liczby organizacji społecznych w powiatach (Tabela 9). Wynika to z tego, że niektóre powiaty są zarazem podregionami (Warszawa, Kraków, Poznań, Łódź, Szczecin, Wrocław). Istnieją również powiaty, gdzie nie działa żadna fundacja (powiat namysłowski), w kilku innych powiatach działa jedynie jedna fundacja.

Tabela 8. Liczba spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w podregionach

		Podmioty gospodarki narodowej – sektor prywatny – spółdzielnie w 2013 roku	Podmioty gospodarki narodowej – sektor prywatny – fundacje w 2013 roku	Podmioty gospodarki narodowej – sektor prywatny – stowarzyszenia i organizacje społeczne w 2013 roku
N	Ważne	66	66	66
	Braki danych	0	0	0
Średnia		263,9697	259,0606	1579,3485
Mediana		235,5000	112,0000	1485,0000
Minimum		78,00	37,00	630,00
Maksimum		1549,00	5091,00	6476,00
Percentyle	25	179,7500	70,7500	1169,0000
	50	235,5000	112,0000	1485,0000
	75	306,2500	195,5000	1852,7500

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 9. Liczba spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w powiatach

		Podmioty gospodarki narodowej – sektor prywatny – spółdzielnie w 2013 roku	Podmioty gospodarki narodowej – sektor prywatny – fundacje w 2013 roku	Podmioty gospodarki narodowej – sektor prywatny – stowarzyszenia i organizacje społeczne w 2013 roku
N	Ważne	380	380	380
	Braki danych	0	0	0
Średnia		45,8474	44,9947	274,3079
Mediana		33,0000	11,0000	197,5000
Minimum		8,00	,00	65,00
Maksimum		1549,00	5091,00	6476,00
Percentyle	25	24,0000	6,2500	149,0000
	50	33,0000	11,0000	197,5000
	75	46,0000	22,7500	272,7500

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ze względu na wysoką zmienność i w niektórych przypadkach niską liczbę spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych warto przeanalizować ich liczbę sumarycznie, a po drugie, w odniesieniu do ludności podregionów (Tabela 10) i powiatów (Tabela 11).

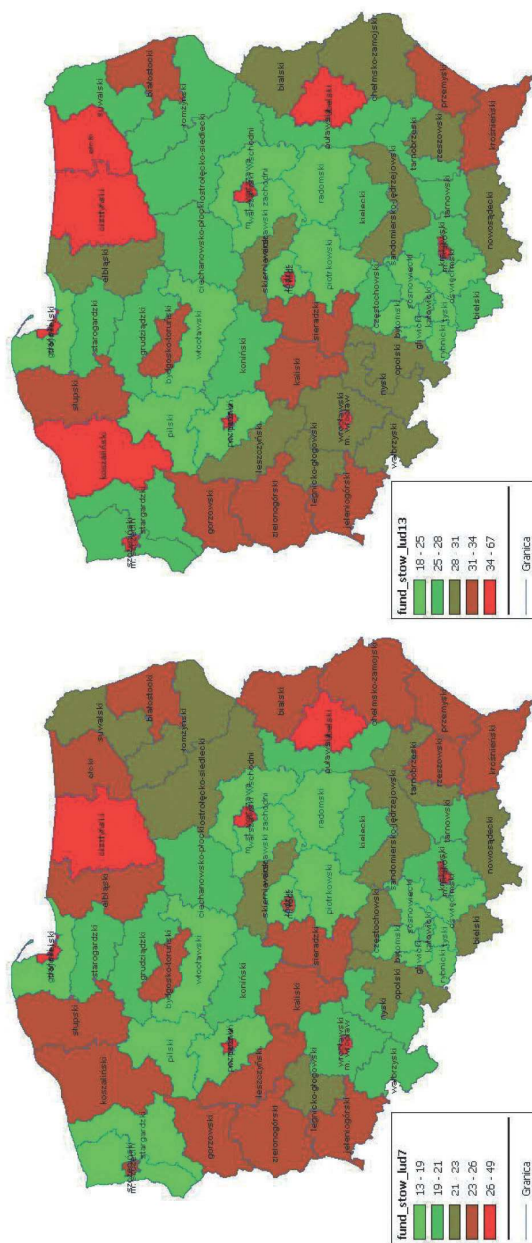
Tabela 10. Liczba spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności w podregionach

		Liczba spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności w 2013 roku	Liczba nowo zarejestrowanych spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności w 2013 roku
N	Ważne	66	66
	Braki danych	0	0
Średnia		30,3939	1,5000
Mediana		29,0000	1,0000
Minimum		18,00	1,00
Maksimum		67,00	4,00
Percentyle	25	26,0000	1,0000
	50	29,0000	1,0000
	75	33,0000	2,0000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Średnio na 10 tys. mieszkańców przypada 30,39 spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (w sumie). W podregionach najmniej funkcjonuje w podregionie tuskim (18), najwięcej w Warszawie (67). Oprócz istnienia organizacji społecznych istotną informacją jest to, ile ich powstaje. Lista regionów, w których powstaje 1 taka organizacja w ciągu roku na 10 tys. mieszkańców, jest dość długa, po 4 organizacje powstają w Warszawie i Poznaniu. Liczbę spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności można również przedstawić w formie graficznej (rysunek 14).

Rysunek 14. Liczba spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności w podregionach w 2007 i 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na mapach wyraźnie uwidoczniony jest wpływ dużych miast na liczbę spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Przewodzą pod tym względem Warszawa, Łódź, Kraków, Wrocław, Poznań, Szczecin i Trójmiasto. Wysoki wskaźnik liczby organizacji społecznych do liczby ludności osiągany jest również przez takie podregiony, jak olsztyński, lubelski czy koszaliński, gdzie średniej wielkości miasta nie zostały wydzielone jako podregiony. W przypadku Górnego Śląska sytuacja taka jednak nie występuje, a poziom liczebności organizacji społecznych jest bardzo niski. Może to być związane z dużą liczbą mieszkańców, a także z tym, że istnienie spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych nie jest najsilniej uzależnione od liczby ludności, a w większym stopniu od istniejącej w podregionie struktury społecznej.

Tabela 11. Liczba spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności w powiatach

		Liczba spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności w 2013 roku	Liczba nowo zarejestrowanych spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. ludności w 2013 roku
N	Ważne	380	380
	Braki danych	0	0
Średnia		29,1289	1,4289
Mediana		28,0000	1,0000
Minimum		13,00	,00
Maksimum		90,00	6,00
Percentyle	25	24,0000	1,0000
	50	28,0000	1,0000
	75	32,0000	2,0000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powiatem, w którym działa najmniej organizacji społecznych (13 na 10 tys. mieszkańców), są Piekary Śląskie. Ponadto, cztery ostatnie miejsca w tej kategorii zajmują miasta śląskie (Ruda Śląska, Jaworzno, Sosnowiec), co może świadczyć o niskim poziomie kapitału społecznego w tym regionie. Najwięcej organizacji w odniesieniu do liczby ludności działa w Sopocie (90) oraz Warszawie (67). W 2013 roku w 14 powiatach liczba założonych organizacji społecznych była niższa niż 0,5 na

10 tys. mieszkańców. Najwięcej w odniesieniu do liczby mieszkańców takich organizacji założono w Sopocie (6).

Obok danych odnoszących liczbę nowo zarejestrowanych spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych do liczby ludności można przeanalizować faktyczną liczbę tych organizacji, jakie są rejestrowane w danym roku w podregionach (tabela 12) oraz powiatach (tabela 13).

Tabela 12. Liczba nowych spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w podregionach

		Nowo zarejestrowane spółdzielnie prowadzące działalność gospodarczą w 2013 roku	Nowo zarejestrowane fundacje prowadzące działalność gospodarczą w 2013 roku	Nowo zarejestrowane stowarzyszenia i organizacje społeczne prowadzące działalność gospodarczą w 2013 roku
N	Ważne	66	66	66
	Braki danych	0	0	0
Średnia		7,5758	29,8939	67,8636
Mediana		5,0000	14,5000	63,5000
Minimum		,00	3,00	22,00
Maksimum		36,00	492,00	272,00
Percentyle	25	3,0000	7,7500	46,7500
	50	5,0000	14,5000	63,5000
	75	10,0000	25,0000	84,0000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Istnieją podregiony, w których w roku 2013 nie założono ani jednej spółdzielni (gliwicki, tyski, puławski, starogardzki). Z drugiej strony w podregionie leszczyńskim założono 36 spółdzielni. Należy jednak zauważyć, że trzeci kwartył wynosi 10 i znaczne liczby spółdzielni założonych w niektórych podregionach mogą być efektem realizacji projektów unijnych, których celem jest właśnie zakładanie spółdzielni. Potwierdza to fakt, że w roku 2010 w podregionie leszczyńskim założono 7 spółdzielni, a w roku 2008 tylko jedną. Pod względem liczby zakładanych fundacji przoduje oczywiście Warszawa z powodów wcześniej już opisanych (492). Najmniej fundacji założono w podregionie stargardzkim (3). Jeśli chodzi o stowarzyszenia to zmienność jest najmniejsza i sięga od 22 (podregion bialski) do 272 (Warszawa).

Tabela 13. Liczba nowych spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w powiatach

		Nowo zarejestrowane spółdzielnie prowadzące działalność gospodarczą w 2013 roku	Nowo zarejestrowane fundacje prowadzące działalność gospodarczą w 2013 roku	Nowo zarejestrowane stowarzyszenia i organizacje społeczne prowadzące działalność gospodarczą w 2013 roku
N	Ważne	380	380	380
	Braki danych	0	0	0
Średnia		1,3158	5,1921	11,7868
Mediana		1,0000	1,0000	9,0000
Minimum		,00	,00	,00
Maksimum		21,00	492,00	272,00
Percentyle	25	,0000	,0000	5,2500
	50	1,0000	1,0000	9,0000
	75	2,0000	3,0000	12,0000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na poziomie powiatów potwierdza się dominacja Warszawy. Istnieje znaczna liczba powiatów, w których w 2013 roku nie założono ani jednej spółdzielni oraz fundacji. Jedynym powiatem, w którym nie założono stowarzyszenia, był powiat radziejowski.

Kluczowe dla diagnozy jest przeanalizowanie powiązań między omawianymi zjawiskami a centralną zmienną, jaką jest rejestrowanie nowych przedsięwzięć gospodarczych w odniesieniu do liczby ludności. Warto zatem poddać dyskusji współczynniki korelacji między tymi zmiennymi (tabela 14).

Między działalnością stowarzyszeń, fundacji, spółdzielni i organizacji społecznych a tworzeniem nowych przedsięwzięć gospodarczych zachodzą istotne statystycznie pozytywne korelacje. Współczynniki korelacji są przy tym silniejsze w przypadku nowych rejestracji spółek handlowych niż w przypadku nowych rejestracji osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Ogólny wniosek płynący z takiej obserwacji jest taki, że działalność organizacji społecznych wpływa pozytywnie na przedsiębiorczość, a co za tym idzie, na przedsiębiorczość może wpływać pozytywnie wysoki poziom kapitału społecznego. Wydaje się jednak, że taki wniosek jest zbyt daleko idący i jego wyciągnięcie wymagałoby analizy innych składowych kapitału społecznego. Wyniki analizy korelacji mogą być również zniekształcone przez to, że w naturalny sposób w powiatach, w których funkcjonuje większa liczba organizacji społecznych, zakładanych jest również więcej firm. Może zatem chodzić o wpływ na oba zjawiska

zmiennych zewnętrznych, takich jak na przykład wykształcenie ludności, infrastruktura prawna i biznesowa czy stopień rozwoju rynku lokalnego.

Tabela 14. Korelacje między liczbą spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (w sumie) na 10 tys. mieszkańców a nowymi rejestracjami osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz spółek handlowych

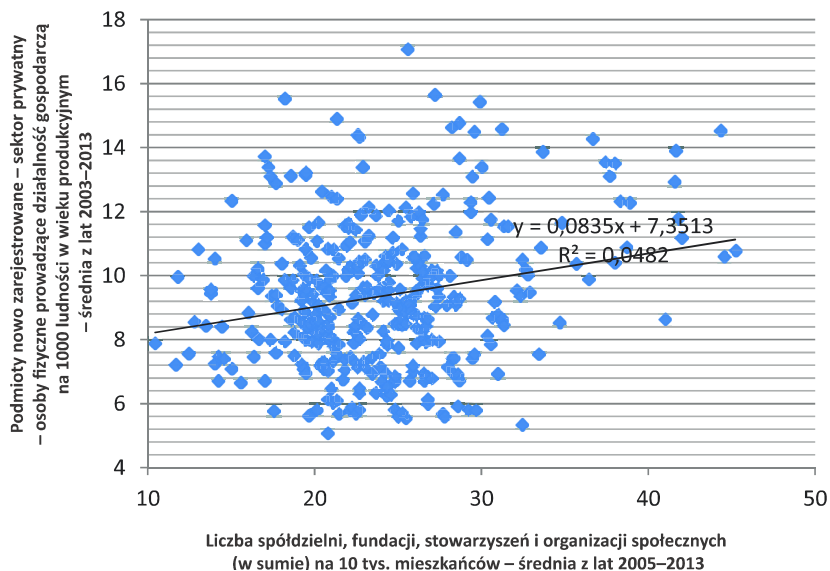
		Nowo zarejestrowane firmy na 1000 ludności w wieku produkcyjnym – średnia z lat 2003–2013	Podmioty nowo zarejestrowane – sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w wieku produkcyjnym – średnia z lat 2003–2013	Podmioty nowo zarejestrowane – sektor prywatny – spółki handlowe na 1000 ludności w wieku produkcyjnym – średnia z lat 2003–2013	Liczba spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (w sumie) na 10 tys. mieszkańców – średnia z lat 2005–2013
Nowo zarejestrowane firmy na 1000 ludności w wieku produkcyjnym – średnia z lat 2003–2013	Korelacja Pearsona	1	,990**	,635**	,292**
	Istotność (dwustronna)		,000	,000	,000
	N	380	380	380	380
Podmioty nowo zarejestrowane – sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności w wieku produkcyjnym – średnia z lat 2003–2013	Korelacja Pearsona	,990**	1	,522**	,242**
	Istotność (dwustronna)	,000		,000	,000
	N	380	380	380	380
Podmioty nowo zarejestrowane – sektor prywatny – spółki handlowe na 1000 ludności w wieku produkcyjnym – średnia z lat 2003–2013	Korelacja Pearsona	,635**	,522**	1	,445**
	Istotność (dwustronna)	,000	,000		,000
	N	380	380	380	380
Liczba spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (w sumie) na 10 tys. mieszkańców – średnia z lat 2005–2013	Korelacja Pearsona	,292**	,242**	,445**	1
	Istotność (dwustronna)	,000	,000	,000	
	N	380	380	380	380

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Relację między działalnością spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych a nowymi rejestracjami osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą można również przedstawić na wykresie rozrzutu. Z wykresu usunięto powiaty, dla których zmienne przyjmowały wartości znacznie odbiegające od innych: w przypadku nowych rejestracji osób fizycznych powiat pucki oraz w przypadku działalności spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych miasta: Warszawę, Sopot oraz Wałbrzych (rysunek 15).

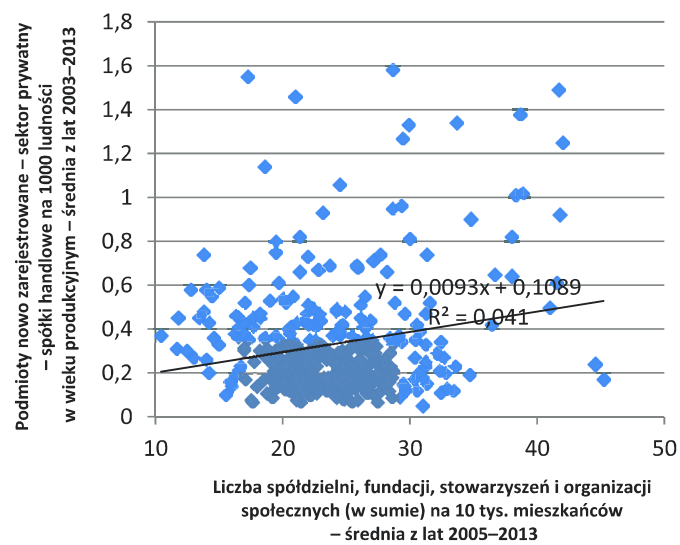
W podobny sposób można również przedstawić relację między nowymi rejestracjami spółek handlowych a działalnością spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. W tym przypadku usunięto z rysunku powiaty, w którym wskaźnik zakładania nowych spółek handlowych przyjmował wartości powyżej 2 na 1000 osób w wieku produkcyjnym: Warszawę, Sopot, Poznań, Kraków, Wrocław, Katowice oraz powiat piaseczyński oraz Wałbrzych, gdzie występuje wyjątkowo niski poziom działalności spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (3,4) (rysunek 16).

Rysunek 15. Wykres rozrzutu powiatów pod względem nowych rejestracji osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (średnia dla lat 2003–2013) oraz działalnością spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (średnia z lat 2005–2013)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rysunek 16. Wykres rozrzutu powiatów pod względem nowych rejestracji spółek handlowych (średnia dla lat 2003–2013) oraz działalnością spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (średnia dla lat 2005–2013)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.